

SZEMINÁRIUMI FÜZETEK

3.

A KULTURCIONIZMUS

BOROCHOW-KÖR KIADÁSA

1946

A 4785

S Z E M I N Á R I U M I F Ü Z E T E K

3.

A KULTURCIONIZMUS

"Az emberek létét nem tudatuk, hanem megfordítva, társadalmi létük határozza meg tudatukat."

MARX

A cionista mozgalom minden fázisában visszatűrözte hiveinek és ideológusainak osztályhelyzetét, vallási felfogását, társadalmi környezetét s ennek következtében több különböző irányzat alakult ki benne az idők folyamán. A múlt század kilencvenes éveiben kezdődik el a szellemi és ideológiai harc a politikai cionizmus és a kulturcionizmus között.

A politikai cionizmusról előbbi füzetünkben megállapítottuk, hogy nagy érdeme annak a felismerésnek, hogy a politikai célokat csak politikai eszközökkel lehet megvalósítani, de hibája, hogy a társadalmi háttér pontos analizise nélkül dolgozik és nem egyszer irreális követeléseket állít fel épp ennek következtében. Igen alkalmas a súlyos megpróbáltatások idejében, amikor a zsidók előtt a napnál világosabb kiszolgáltatottságuk és politikai tehetetlenségük, de erőtlenségük a politikai cionizmus abban a nyugalmi szakaszban, amikor az antiszemitizmust kiváltó tényezők csak a mélyben fortyognak és megnyilvánulásaik közvetettek és nem általánosíthatók. A zsidókat ugyanis a galutban általában csak az üldözés kergeti vissza önmagukhoz, beleolvadva a gazdanép mindennapi életébe, elvesztve sajátos gazdasági képességüket, lekopik róluk a zsidó tudat és magatartás.

A cionizmus, hacsak az antiszemitizmus megnyilvánulásaira és a zsidóüldözésekre hivatkozik, sulytalanná válik. Ez a felismerés vezette azokat az írókat és gondolkodókat, akik zsidó miliőben éltek s látták, hogy merevedik meg a hagyomány az egyik oldalon s mint dobják el a másik oldalon, hogy helyette esetleg a gazdanép számukra idegen hagyományait erőszakolják magukra. Ezek a zsidók heroikus feladatra vállalkoztak. El akarták nélyíteni a hagyományokat olyan emberekben, akik már régen kiszakadtak abból a társadalmi környe-

etből, amely ezen hagyományok reális alapjául szolgál. Világos, hogy ez nem sikerülhetett olyan mértékben, ahogy gondolták. Ennek az elvnek a letéteményese a kulturcionizmus, a cionista mozgalomban sohasem emelkedhetett olyan jelentőségre, mint a politikai cionizmus, amely a gazdasági és társadalmi körülményeket jobban figyelemre méltatta, mint a kulturcionizmus. A szélcsend, a látszólagos politikai nyugalom idejében azonban a kulturcionizmus mindig felbukkant, nem egyszer változott formában és ha átütő sikert nem is tudott aratni, azonban mindenkor nagy érdemei voltak a zsidó kultúra terjesztésében, chaluci szellem kifejlődésében. Amikor a politikai cionizmus a külső körülmények lendítőerejének hijával volt s az egész mozgalmat az elsekélyesedés, vagy politikai kalandorkodás veszélye fenyegette, a kulturcionizmus ráébresztette a zsidókat arra, hogy minden üldözéstől, pogronttól és antiszemita hullámtól függetlenül zsidók, akiket nemcsak "a gazdanépek pofoznak néppé", hanem hosszú évszázadok gazdasági, társadalmi, politikai, szellemi és lelki azonossága forraszt közösséggé. A kulturcionizmus hibát követett el azzal, hogy ezekből az azonosságokból nem egyszer szinte dominálóan csak a lelkieket és szellemieket hangsúlyozta ki, azonban a politikai körülmények egyoldalú kihangsúlyozása idején a szellemiekre és lelkiekre a figyelmet csak hasonló erőteljesen egyoldalú szemlélettel lehet felhívni.

Ha most egy mondattal akarjuk kifejezni a politikai és a kulturcionizmus különbségét, akkor azt mondhatjuk, hogy amíg a politikai cionizmus a zsidókból, addig a kulturcionizmus a zsidóságból indul ki. Az utóbbi számára nem is annyira a zsidó nép a maga gazdasági és mindenkori társadalomtörténeti valóságában a lényeges, hanem inkább metafizikai, lelki és irodalmi vonatkozásaiban akarja azt megfogni. Ez a kiindulás

egyaránt fellelhető első reprezentánsában, Moses Hessben is, de ugyanugy megtalálható Achad Haamban, Martin Buberben, a velük sok tekintetben rokonságot mutató, bár nem kizárólagosan kulturcionistának számító Áron David Gordonban.

A kulturcionizmus legjelentősebb képviselője Achad Haam, valódi nevén Aser Cvi Ginsberg 1856. augusztus 5-én született Skvirában. Ifjúságát Oroszországban töltötte, már korán résztvett a cionista munkában. 1908-ban Oroszországból Londonba költözött, majd 1922-ben Tel-Avivban telepedett le s ugyanott halt meg 1927. január 2-án.

Achad Haam elsősorban a hagyományoknak és a héber íróknak tanulmányozásában mélyedt el. Műveltsége azonban nem volt egyoldaluan zsidó, mert a nem-zsidó nyugati írókkal is alaposan foglalkozott. Bencolókés alá vette a zsidó történelem különböző szellemi áramlatait, sokat foglalkozott a chaszsidizmussal. Legfontosabbnak a zsidó nép erkölcsi felemelését tekintette, amelyet nem tudott összeegyeztetni az emberbaráti és a snorrerség határát suroló kolonizálással. A kattowizi konferencián éles tiltakozását fejezte ki a kolonizáció eme módszerével szemben. Résztvett a Chovevé Cion munkájában is.

A cionista világban akkor vált ismertté, amikor a Hamelic című zsidó folyóiratban Achad Haam /Egy a népből/ álnévvel: "Ló ze haderech" /Nem ez az út/ címmel tanulmányt írt, mely kiméletlenül támadja a cionizmus addigi vonalát és új utat próbál mutatni. Achad Haam valamennyi tanulmánya különben az Al Parasat Dörachim négykötetes munkájában van összegyűjtve.

Achad Haam szerint a cionizmusnak nem az egyén nyomorával kell foglalkoznia, hanem a zsidóság problémáival. Szerinte a palesztinai telepítés nem alkalmas a zsidóság tömegeinek elhelyezésére,

nen képes valamennyi zsidót befogadni. Amellett a zsidókban az az erkölcsi erő sincsen meg, amely szükséges lenne ennek a súlyos feladatnak a keresztülviteléhez. Egy egész népet kiközösíteni megszokott életstílusából, eddigi foglalatosságával ellentétes és nagy erőfeszítéseket kívánó életfeladatokat kitüzni csak akkor lehetnek hatásosak, ha az a nép lelkiileg és erkölcsiileg felkészült erre. Achad Haam szerint a zsidóságnál nem ez a helyzet. A politikai cionizmus, mely nem gondoskodik ezeknek az erkölcsi erőknek a megteremtéséről és csak a negatívumokat hangsúlyozza ki, szerinte nem viszi a problémákat közelebb a megoldáshoz. Mielőtt tehát ilyen nagyarányu településbe belefognának a zsidók, először az akaraterőt kell megacélosítani, az erkölcsi bátorságot kell beléjük oltani.

Achad Haam szerint tehát a megoldandó probléma nem a zsidók fizikai nyomorán, hanem inkább azok erkölcsi- szellemi tespedtségén való segítség. Zsidó eszményről beszél, zsidó népegyéniségről, amelyre az egyes zsidónak törekednie kell. Azonban az a zsidó népegyéniség talán nem is létezett soha a valóságban és nem annyira a valóság talajából fakadt, mint inkább Achad Haam alkotta meg a maga elképzeléseiből. Ez bizonyítéka Achad Haam erősen spirituális gondolkodásának, amely különben is gyengéje.

Az a bizonyos népegyéniség azonban nem választható el a vallástól sem. Achad Haam nem ortodox, azonban a vallás reformálásáról az a vélenénye, hogy aki azt reformálni akarja, az tulajdonképpen már nem is vallásos, mert nem hisz a vallás isteni eredetében és nem látja annak megmásíthatatlan voltát. A vallásreformálók mellett azonban az ortodoxiának sincs igaza, mert az ortodoxia megmerevedést jelent, márpedig a zsidó érzést csak a szív átélése ujithatja meg, Ezért fordul Achad Haam olyan nagy rokonszenvvel a

chasszidizmus felé, mert benne látja ennek a kötetelménynek a megvalósulását.

Achad Haam szerint a zsidók elnyomatása a galutban, a zsidó pogromok, üldözések nem hatottak olyan rombolóan a zsidóságra, mint most az a szellemi válság, amelyet az emancipáció és az asszimiláció okozott. Az asszimiláció megölte a zsidó népi életet. A zsidók elvesztették sajátos belső tartalmukat, lelki egyensúlyukat. A gettóban a zsidók legalább tudták, hogy miért szenvednek. A galut igáját azonban sokkal súlyosabb elviselniük a látszólagos szabadságban, mert nem lévén meg nemzeti eszményük, nem látják értelmét a szenvedésnek és türésnek. A gettózsidó, igaz, hogy "külső szolgaságban, de legalább belső szabadságban élt." Az emancipált zsidónál ezzel szemben fordított a helyzet. Bár papíron egyenlő nemzsidó embertársaival, azonban ezért a valóságban nagyon is korlátozott szabadságért állandó mimikrizéssel, folytonos élethazugságokkal kell fizetnie. Egyszóval "külső szabadságban és belső szolgaságban" él.

Achad Haam megérti bizonyos mértékig azokat a zsidó vezetőket, akik a zsidókat sokáig távol tartották, vagy legalábbis távol akarták tartani a gazdanép kulturájáról, mert a zsidót mindig fenyegette az a veszély, hogy elkápráztatva a gazdanép civilizációjától és kulturájától a benne lévő kisebbségi érzéstől hajtva hajlandó azt a magáénál értékesebbnek és magasabbrendűnek elismerni és egyúttal kész abban maradéktalanul elvegyülni. Ugyanebből a meg gondolásból kiinsulva száll szembe élesen Achad Haam az u.n. "missziós elmélet"-tel. Szerinte a zsidóság egy része állandóan hirdeti azt, hogy a zsidóknak küldetésük, missziójuk van a többi népek között, vezetniük kell azokat és rábreszteni őket azokra az igazságokra, melyeket a zsidók már kétezer év óta ismernek. A gyakorlatban

azonban ez a sokat hirdetett misszió nem akadályozta meg annak híveit, hogy azokban a tökéletlen tanítványokban, akiknek erkölcsi tökéletesítése az ő feladatuk lett volna, a megtestesült tökéletességet lássák és minden életviszonylatokban őket mesterüknek tekintsék." A zsidók a missziót csak egymás között hirdetik, de attól óvakodnak, hogy erről a gazdanépet is meggyőzzék.

A zsidóságtól való pánikszerű menekülés, a missziós elmélet belső hazugságokkal teli vágyálma, a merev ortodoxia, a sekélyes modernség egytől egyig abból a morális csódból magyarázható, amely a galuti zsidóságra az asszimiláció és emancipáció korszakában rászakadt. Ebből az erkölcsi kátyuból Achad Haam szerint a zsidóság a galutból nem tud kivevickélni. Véget vetni ennek a szerencsétlen állapotnak csak azáltal lehet, ha a zsidók újból egészséges népi életet élhetnek. Csak így válnak majd alkalmasakká arra, hogy újból eredeti szellemi alkotásokkal lepjék meg a világot. Csak Cion, az ősi föld, a levegője képesítheti a zsidókat arra, hogy ennek a feladatnak eleget tehessenek. Erec Jiszraelben kulturális, szellemi központot kell létesíteni, "mely azonban nem a zsidók, hanem a zsidóság menedéke lenne, a zsidó szellemé, amelynek felépítésében és kialakításában minden zsidónak részt kell vennie. "Ez a centrum azután a maga zsidó szellemét a galutba sugározná.

Hogy tud azonban a nép jelen szétzüllött állapotában megfelelni ennek a feladatnak? Achad Haam szerint ezt a középpontot csak akkor lehet megteremtteni, ha a zsidóság ezt természetes szükségyszerűségnek érzi. Először tehát a Cion iránti szeretetet kell felébreszteni a zsidóságban /Chibbat Cion/. Bár a zsidókban mélyen, lehangonyozva benn nyugszik ez a Cion iránti vágy. Cionszeretet, azonban ennek felébresztése igen

komoly munkát kíván meg. Egy társaságot kell megszervezni, mely ezt az emberekben szunnyadó Cion-szeretetet felébreszti és alkotó formákba önti.

Achad Haam minden bizonnyal nem felejtí el, hogy egészséges zsidó szellemi élet csak egészséges gazdasági és társadalmi élet esetén képzelhető el. Különböben levegőben lóg az egész. De éppen itt látjuk talán legélesebben megfogalmazva a politikai és kulturcionizmus közötti különbséget. A politikai cionizmus és elsősorban Herzl azt hirdeti, hogy a zsidó tömegeknek készen kell állniok, a cionizmusnak a cionisták nagy számával és hajlithatatlan akaratóval kell nyomást gyakorolni a népekre. Herzl felfogása egyáltalában abban csucsoódott ki, hogy először politikai engedélyt kell szerezni s csak azután lehet nagyobbstilü kolonizációba kezdeni. Achad Haam a fordított utat járta. Igen jellemző az a levél, amelyet 1897. június 3-án, röviddel az első kongresszus előtt írt Ussiskinnak: "Hiábalónak látszik a diplomáciai siker elérése, míg nincs 100.000 olyan zsidó, aki kész Palesztinájöldjén dolgozni". Achad Haam itt nem mindenféle dolgozóról beszél, hanem a 100.000 szám alatt kizárólag parasztokat ért. Herzl szerint tehát első a politikai siker s ez elegendő ahhoz, hogy felrázza a népet és egészséges ösztöneit kifejlessze. Achad Haam véleménye szerint első a Cion-szeretet és közösségi szellem felébresztése, a politikai siker önmagában hiábaló. Ha objektivak akarunk lenni, meg kell állapítanunk, hogy azpolitikai cionizmus közelebb áll az igazsághoz. A legújabb események megmutatták, hogy politikai biztosítékot, szabad alijalehetőségek nélkül nem lehet építómunkát folytatni, viszont megneveletlen a zsidóságtól valójában idegen, csak névleg zsidókkal nem lehet olyan országépítést folytatni, amelyet a zsidó nép szükségletei megkivánnának.

De Achad Haam pesszimizmusa még más tekintetben is megmutatkozik. Nem hisz abban, hogy a politikai cionizmus a galut állandó tagadásával, a galuti zsidóság gazdasági elnyomorodására való hivatkozással sikereket tud elérni. Az embereket nem lehet csupán azzal megfogni, hogy az alijával gazdaságilag jól járnak. Hacsak az emberek egoista ösztöneire hivatkozunk, hacsak mellékesen beszélünk arról a munkáról, melyet ott kell majd végezni, akkor ezzel semmiféle áldozatkészéget nem ébresztünk fel az emberekben.

Az Achad Haam-i koncepcióban sok igen fontos szempont van, amely megszívlelendő. Még az sem tagadható, hogy Achad Haam szemlélete egy bizonyos fokig dialektikus, amennyiben jól láthatja azokat az ellentmondásokat és ellentéteket, amelyeknek dialektikus feloldása nélkül a megoldás nem lehetséges. Azonban ennek az Achad Haam-i dialektikának megvan az a gyöngéje, amelyre Salomon Schiller a következőket mondotta: "Az érzelmek dialektikája". Megtaláljuk az evolúció, majd a hirtelen forradalomba való átmenet gondolatát, a negatív és pozitív ellentétét azonban ezek az ellentétek Achad Haamnál mindig elvontak és akár csak Hegelnél a fogalmak valósággal önálló élete élnek és mintegy függetlenítik magukat az őket létrehozó valóságos, tárgyias és a társadalmi körülményekben leledző ellentétekből.

Ebből adódik azután bizonyos fontos társadalmi körülmények elhanyagolása, amelyek nélkül minden csak légvár. Achad Haam például nem sok figyelmet fordít arra, hogy egy ilyen kulturális centrum megteremtése csak bizonyos politikai önállóság, vagy jogok esetén lehetséges. Ugyancsak nem gondol arra, hogy zsidó gondolkodást és zsidó értezt mesterségesen teremteni nem lehet és kulturális centrum önmagában nem sugároz ki annyi erőt, hogy a maga csupán szellemi erejével ellensúlyozni tudná a galuti zsidóság nagyon is reális gazdasági és társadalmi valóságban győzedelmeskedő szétbom-

lási folyamatát. Bármennyire is nem lehet országot építeni, ha folyton csak tömegek gazdasági érdekcire hivatkozunk, azonban élő és ösztönökkel rendelkező embereket nem lehet csak szellemi táplálékokkal jóllakítani. Achad Haam felbecsülhetetlen érdeme mindenesetre, hogy elmélyítette a cionista gondolatot, ott állt őrzőként, amikor a politikai cionizmus hajlandónak mutatkozott Erec Jiszraélt feladni, máshol kecségtető gyors eredmények reményében, megvédte a cionizmust, hogy az asszimilációt, bár szellemi vonalon visszacsempésszék a cionizmusba. Megvédte a cionizmust akkor, amikor a héber nyelv primátusát hirdette és dokumentálta zsidó szellemisséget, amikor héber nyelven írta legszebb esszéit, legvilágosabb tanulmányait. Nyelvi erőben a kifejezés tisztaságában, a héber nyelv mesteri kezelésében senkisémm multa fel a zsidó prózairók közül azóta.

Achad Haam nemcsak írásaiban hirdeti a Cion - szeretet - szükségességét. Ennek konkrét elérése végett megalapítja a Bné Mose /Mózes fiai/ rendet. A tagoknak a Cion-szeretet papjává kellett válniuk. Olyan emberekből akarta megalapítani, akik hajlandók áldozatot is hozni a cionizmus érdekében. Az első években 1891-ig Achad Haam állott a Bné Mose rend élén. Palesztinába is ellátogatott, hogy az eddigi kolonizációs eredményeket felmérje. Jól látta a Rotschild-telepek hibáit és már akkor is felhívta a figyelmet az egyoldalú gazdálkodás veszedelmeire.

Mindent összevetve, Achad Haam arisztokratikus elgondolásokat hirdetett, melyeket a zsidó tömegek nem tehettek magukévá. Herzl ezzel szemben jól látta, hogy politikai tömegmozgalomra van szükség. Weizmann, Ussiskin, Cslenov magukat Achad Haam tanítványainak tekintették, azonban mégis Herzlben látták a megvalósítót és bár a kulturcionizmus eredményeivel gazdagítva, mégis

inkább a politikai cionizmus jegyében hozták létre a két irány egységét, az u.n. s z i n - t e t i k u s cionizmusban.

A kulturcionizmus másik nagy alakja, aki különösen a zsidó értelmiségi ifjúságra gyakorolt erős hatást, Martin Buber. 1878-ban született és már bécsi egyetemi hallgató korában cionista munkát végzett. A "Welt" szerkesztőségében dolgozott. A híres Talmud-kutatónak, Salomon Bubernak volt az unokája.

Bubernak sokkal több érzéke van a realitásokhoz, mint Achad Haamnak. Kulturcionizmusa nem azonos az övével, mert amíg Achad Haam szellemi központot akar teremteni a diaszpóra zsidósága számára, addig Buber a zsidó nép egésze számára kívánja Erec Jiszraélt, azonban egy teljesen új életformában. Ez az új életforma kívánása a legfontosabb Buber szemléletében. Minden tanulmányának központi gondolata, hogy a zsidóság nemcsak vallási közösség, vagy társadalmi csoport, hanem egy sajátos életforma, magatartás, külön hang a népek koncertjében. Végigveszi a zsidóság történelmét, szellemi áramlatait és kutatja a zsidó népegyéniségnek maradandó jegyeit.

Buber szerint a zsidóság történetében vörös fonálként húzódik végig két egymással szakadatlanul harcban álló irányzatnak a felbukkanása, majd eltűnése. Ez a két irányzat, egyfelől a merev, az íráshoz görcsösen ragaszkodó rabbinikus, másfelől pedig a betűk mögött a szellemet, a lényegét követelő prófétai irányzat. A rabbinikus irányznak kétségtelen érdeme, hogy a zsidóság legsúlyosabb történelmi pillanatban meg tudta akadályozni a zsidó közösség felbomlását, de ugyanakkor súlyos hibája volt, hogy megfojtotta a szellemet, nem engedte a zsidó gondolat kiteljesülését és önkéntes száműzetésbe kergette azokat a zsidó szellemeket, akik a világkultúra

kincseivel szerették volna gazdagítani a zsidóságot. Általános törvényszerűségeket mások is kerestek a zsidó nép történelmében és az ilyen általános vonásoknál fennforog mindig annak a lehetősége, hogy csak egy részjelenséget ragadnak ki a többiek közül és csak önkényesen foghatók fel általános és döntő vonásokként. Ezt a hibát Buber megállapításai sem nélkülözik, azonban az ő kísérlete egyike a legjelentősebbeknek.

"A zsidóság és a zsidók" című írásában azt kutatja, hogy mit is jelenthet a zsidó ember számára az ő zsidósága. Szerinte általában a közösséghez való tartozás a haza, a nyelv és az erkölcs elemein nyugszik. Szerinte a zsidónak magában kell éreznie az elmúlt nemzedékeket. "A nép a halottak és az élők s a még meg nem születettek közössége, akik együtt egyetlenegy egységet alkotnak"
"A nép múltja saját személyes emlékezete, népe jövője saját személyes feladata az egyénnek."

"Ha tömeg a zsidókat üldözi, akkor a zsidó egyénnek úgy kell éreznie: ezek az emberek egy darab az én testemből. Nem velük együtt szenvedek, hanem szenvedem az ő szenvedésüket. Az én lelkem nem a népből való, hanem az én népem az én lelkem."

A magukat teljességgel zsidóknak vallókat nem szabad, hogy kinozza az az érzés, hogy kulturájuk keverékkultúra. Az európai kulturától nem is lehet és nem is szabad elzárkózni. De ha a zsidók tudatában vannak annak, hogy keverékkulturájuk van és ha ennek a keveredésnek nem szolgálai, hanem urai, akik maguk határozzák meg, hogy mennyit vesznek át és hogy olvasszák bele ezt az idegen kultúrát a maguk kulturájába, akkor a zsidó kultúra töretlenségével, folytonosságával és a zsidó népegyéniség eredetiségével nincs baj. Ez a Buber-i fogalmazás igen mély hatást gyakorolt a zsidó fiatalokra, mely az általános zsidókérdés mellett még egy személyes zsidókérdést is hordott magában.

Ez a modern zsidó belső szétzilbaltsága. Állandó problémája, hogy kulturája zsidó-e, vagy nem zsidó és mint férhet meg a kettő egymás mellett. Buber utat mutat ennek a tévelygő ifjúságnak azzal, hogy kimutatja azt, hogy bármilyen európai kultúra részese is a zsidó, azonban lényének legelválaszthatatlanabb örökrésze a zsidó kultúra, melytől várható is igyekezze elszakadni, nem tud.

A zsidóság és emberiség című munkájában a zsidóságról, mint poláris, végletek között hanyódó jelenségről beszél. A zsidóság szerinte csupa ellentét. "A legnyersebb őszinteség mellett a belső életalap hazug elkendőzése, a legvégsőbb áldozatkészség mellett a legalpáríbb önzés." A polaritás mellett a zsidóságot éppen a polaritás megszüntetéséért, az egységért folytatott szakadatlan harc jellemzi. Ezt az egységet nemcsak a gondolat és a tett ellentétének áthidalásával, hanem az isten tökéletessége és a világ tökéletlensége közötti ellentét megszüntetésével akarja elérni. Az egész prófétizmusnak, a próféták rettenhetetlen harcának éppen ez utóbbi cél a legfontosabb vonása.

A zsidóság az ember és isten közötti szakadékot a cselekedet erejével próbálta mindig áthidalni. A zsidóságban jelentkező misztikus irányzatok az abszolútumot keresik a cselekvés útján. Ennek kifejezései a reabiliták, az esszeusok mozgalma, a próféták, az őskereszténység, az aggada, a kabbala és végül a chasszidizmus. Buber azért merül el olyan rajongással a chasszidizmusban, mert ebben látja legtisztább kifejezését ennek az abszolútumra, a dolgok végső megismerésére való törekvésnek.

Amig Achad Haam maga előtt látta közvetlenül a zsidó nyomort Keleten, addig Buber az asszimiláns Nyugaton csak hosszú filozófiai spekulációk és kétségek hosszú útján jutott el a cionizmushoz. Mindazokra a problémákra, amelyek felvetődtek, Buber szerint a cionizmus a megoldás. A keverék-kulturában, mellyel a zsidók rendelkeznek, ez tetheti dominálóvá a zsidó elemet, a rabbinizmus és prófétizmus ellentétét ez oldhatja fel, a zsidó

polaritásból ez formálhat termékeny egységet, végül pedig az atomizált és magára maradt zsidóból csak ez formálhat közösségi embert. Nyíltan vallja, hogy a cionizmus legfontosabb célja a zsidó közösség megteremtése. Erős páthosszal fordul szembe azokkal, akik elegendőnek tartják az európai nacionalizmusok szolgálai átvitelét a zsidóságra. Egyetlen vezetőszelelem sem volt a zsidóságnak, amely a konkrét adottságokkal törődött volna, hanem a szellemből kifejtve feladatokat állított a nép elé.

Buber ez a szellemtörténeti álláspontja szembefordította azokkal, akik a cionizmusban csupán nemzeti politikai mozgalmat láttak. Buberral való ellentétükben odáig mentek, hogy azt állították róla, hogy nem törődik a néppolitikával, hanem egyetlen célja a zsidó szellemi elit kifejlesztése. Ez az állítás igazságtalan, mert éppen Buber volt az, aki már Herzl idején folytatott ideológiai viták során követelte az aktuális napimunkát /Gegenwartsarbeit/, azzal a különbséggel, hogy nem a hatalmi politika az előbbrevaló, mert a zsidónép csak akkor válhat hatalmi tényezővé, ha erős, öntudatos, sajátos és szervezett nép lesz. Sok nép, mely hatalmi politikát folytatott elpusztult, míg a zsidó nép, mely nem folytat hatalmi politikát, megmaradt. A cionista propagandának át kell értékelnie a zsidóságot, annak minden funkcióját, be kell hatolnia a népelet mély rétegeibe.

Buber a ma élő legnagyobb zsidók egyike. Szelleme friss és ha a marxizmushoz nem is tudott eljutni, azonban legújabb megnyilvánulásaiban is humanista és zsidó marad. Ezt dokumentálja az angol-amerikai vegyesbizottság előtt kifejtett álláspontja az arabkérdésben és a zsidó építés további munkájára vonatkozólag. Kétségen kívüli egyike az ereci zsidóság ma élő legnagyobb nevelőinek, aki különösen az ifjuságnak nyújthat sokat.

A kulturcionizmus és a politikai cionizmus összes megnyilvánulásait magunk előtt látva, most már a

következő, végső megállapításokat szűrhetjük le:

A politikai cionizmus a zsidók külső helyzetéből, míg a kulturcionizmus a zsidóság belső állapotából indul. Az első a külső helyzetet hatalmi központ kiépítésével próbálta forradalmasítani. Módszerei befelé: agitáció és intézmények létesítése. Kifelé: földszerzés, autonomia, nagykolonizáció. A nemzeti kulturális cionisták ezzel szemben a Herzl előtti időben a diaszpórában alámerüléssel fenyegetett zsidó nép palesztinai regenerálására törekedtek. A cionizmus számukra elsősorban erkölcsi posztulátum. Követelés, amely bizonyos mértékig "független" konkrét történésektől". Módszerei befelé a nemzeti elmélyülés és reneszansz, kifelé kolonizációs és kulturmunka Erec Jisraélban. Buber szerint a nemzet "történelmi valóság és erkölcsi feladat."

LELTÁROZVA

2012 MÁRC 1 -

Felelős kiadó:

dr. SZALAI GYÖRGY